

Sygn. akt VIA Ca 287/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 lipca 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA– Agata Zając

Sędzia SA– Teresa Mróz (spr.)

Sędzia SA– Regina Owczarek – Jędrasik

Protokolant– sekr. sąd. Agnieszka Janik

po rozpoznaniu w dniu 12 lipca 2012 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa Stowarzyszenie (...) z siedzibą w B.

przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością

z siedzibą w W.

o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

z dnia 22 listopada 2011 r., sygn. akt XVII AmC 1699/11

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

I uznaje za niedozwolone i zakazuje stosowania w obrocie z konsumentami postanowienia wzorca umowy „Warunki korzystania z serwisu” o treści: „ Firma (...) nie będzie w żadnym przypadku ponosić odpowiedzialności w stosunku do jakiegokolwiek osoby za szkody lub straty, jakie mogą wynikać z wykorzystywania jakichkolwiek informacji zawartych na naszej stronie lub produktów przedstawionych na naszej stronie, obejmujących między innymi szkody pośrednie lub wtórne, lub jakiegokolwiek inne szkody wynikające z użytkowania lub pozbawienia możliwości użytkowania, danych, lub zysków, zarówno w związku z nie wykonaniem lub nienależytym wykonaniem zobowiązań, zaniedbaniem lub innym niedozwolonym postępowaniem wynikającym z wykorzystania strony lub związanego z wykorzystaniem strony”;

II zasądza od (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. na rzecz Stowarzyszenia (...) z siedzibą w B. kwotę 360 zł (trzysta sześćdziesiąt) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

III nakazuje pobrać od (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwotę 600 zł (sześćset) tytułem opłaty od pozwu, od której powód był zwolniony;

IV zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W.;

2. zasądza od (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. na rzecz Stowarzyszenia(...)z siedzibą w B. kwotę 270 zł (dwieście siedemdziesiąt) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego;

3. nakazuje pobrać od (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwotę 600 zł (sześćset) tytułem opłaty od apelacji od uiszczenia, której powód był zwolniony.

Sygn. akt VI A Ca 287/12

UZASADNIENIE

Stowarzyszenie(...) w B. pozwem z dnia 16 maja 2011 r. domagało się uznania za niedozwolone i zakazania w obrocie z konsumentami postanowienia wzorca umowy „Warunki korzystania z serwisu” o treści „ Firma (...) nie będzie w żadnym przypadku ponosić odpowiedzialności w stosunku do jakiejkolwiek osoby za szkody lub straty, jakie mogą wynikać z wykorzystywania jakichkolwiek informacji zawartych na naszej stronie lub produktów przedstawionych na naszej stronie, obejmujących między innymi szkody pośrednie lub wtórne, lub jakiejkolwiek inne szkody wynikające z użytkowania lub pozbawienia możliwości użytkowania, danych lub zysków, zarówno w związku z niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem zobowiązań, zaniedbaniem lub innym niedozwolonym postępowaniem wynikającym z wykorzystania strony lub związanego z wykorzystaniem strony”, jako rażąco sprzecznego z dobrymi obyczajami, naruszającego interesy konsumentów, a nadto wypełniającego znamiona art. 358 ind. 1 pkt 2 k.c.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa.

Wyrokiem z dnia 22 listopada 2011 r. Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów oddalił powództwo i orzekł o kosztach postępowania.

Orzeczenie powyższe zapadło na podstawie następujących ustaleń faktycznych i rozważań prawnych sądu Okręgowego:

Pozwana obsługuje stronę internetową pod adresem (...) Dostęp do strony podlega warunkom określonym w „Warunkach korzystania z serwisu”, w których znajduje się zakwestionowane postanowienie. Mimo, że treść „Warunków korzystania z serwisu uległa zmianie to jednak zachowano powyższe postanowienie.

W tych okolicznościach zdaniem Sądu Okręgowego powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie. Sąd uznał, że „Warunki korzystania z Serwisu” stanowią wzorzec umowy, jednakże pozwana zaprzeczyła, by dochodziło przy jego użyciu do zawierania jakichkolwiek umów. W „Warunkach ogólnych” pozwana wskazała, że na stronie internetowej umieszcza informacje, które nie są ofertą, a sama strona nie powinna być traktowana jako niezawodny przewodnik produktów i usług firmy (...). W ocenie Sądu Okręgowego analiza zakwestionowanego wzorca prowadzi do wniosku, że poprzez korzystanie z serwisu nawiązuje się umowa o świadczenie usług, z której treści nie wynika, by korzystającemu przyznawane były inne prawa poza uzyskiwaniem informacji. Przez korzystanie z informacji nie zostają naruszone interesy konsumenta bądź dobre obyczaje kontraktowe. Konsument nie uiszcza żadnych opłat za korzystanie z serwisu, a dane uzyskane ze strony internetowej ułatwiają proces decyzyjny przy zawieraniu przyszłych umów obejmujących produkty, co do których informacje uzyskał na stronie.

W tych okolicznościach Sąd Okręgowy oddalił powództwo o kosztach orzekając na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. Podstawą publikacji wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym był art. 479 ind. 44 k.p.c.

Apelację od powyższego orzeczenia wywiódł powód. Zaskarżając wyrok w całości zarzucił Sądowi Okręgowemu naruszenie prawa materialnego w szczególności art. 385 ind. 1 § 1 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe

zastosowanie w sprawie polegające na przyjęciu, że zaskarżona klauzula nie jest sprzeczna z dobrymi obyczajami i nie narusza rażąco interesów konsumenta.

W konkluzji apelacji powód wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez uwzględnienie powództwa w całości oraz zasądzenie na jego rzecz od pozwanej kosztów procesu za obie instancje.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna i podlega uwzględnieniu.

Postępowanie w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone ma na celu dokonanie abstrakcyjnej, to jest oderwanej od konkretnej umowy i wynikającego z niej rozkładu praw i obowiązków stron, oceny abuzywnego charakteru postanowień wzorca umownego używanego w obrocie konsumenckim przez przedsiębiorcę. Kontrola abstrakcyjna polega na kontroli wzorca jako takiego, w oderwaniu od konkretnej umowy, której wzorzec dotyczy. W przypadku kontroli abstrakcyjnej ocenie podlega treść postanowienia wzorca, a nie sposób jego wykorzystania, czy jego powszechność w analogicznych wzorcach umowy. Istotą kontroli tego rodzaju jest eliminacja określonych postanowień wzorców z obrotu i dostarczenie przedsiębiorcom oraz konsumentom informacji jakiego rodzaju postanowienia wzorców są niepożądane w obrocie (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 2 lutego 2011 r., sygn. akt VI A Ca 910/10, z dnia 4 października 2011 r., sygn. akt VI A Ca 282/11).

W przedmiotowej sprawie Sąd Okręgowy uznał, że „Warunki korzystania z serwisu” stanowią wzorzec umowny, zatem co do zasady może mieć do niego zastosowanie przepis art. 385 ind. 1 k.c. Sąd Okręgowy jednak stanął na stanowisku, że analiza zakwestionowanego wzorca prowadzi do wniosku, że poprzez korzystanie z serwisu nawiązuje się umowa o świadczenie usług, z której nie wynika, aby przyznawała korzystającemu inne prawa poza uzyskiwaniem informacji. Sąd Apelacyjny nie podziela tego stanowiska. Podkreślenia wymaga w pierwszym rzędzie, że z art. 384 § 1 k.c. wynika że ustalony przez jedną ze stron wzorzec umowy, w szczególności ogólne warunki umów, wzór umowy, regulamin, wiąże drugą stronę, jeżeli został jej doręczony przed zawarciem umowy. W orzecznictwie utrwalony jest pogląd, że postanowienia regulaminu, jako ustalonej przez jedną ze stron szczególnej postaci wzorca umowy (art. 384 § 1 k.c.), podlegają kontroli abstrakcyjnej w postępowaniu o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, wszczętym także przez podmiot niezwiązany umową z podmiotem posługującym się wzorcem (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 stycznia 2011 r., sygn. akt I CSK 218/10, Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 4 października 2011 r., sygn. akt VI A Ca 281/11, w wyroku z dnia 4 października 2011 r., sygn. akt VI A Ca 282/11). Nie może ulegać wątpliwości, że „Warunki korzystania”, których klauzula jest przedmiotem rozpoznania w niniejszej sprawie stanowi regulamin korzystania ze strony internetowej pozwanej. Jak wcześniej o tym była mowa w przypadku kontroli abstrakcyjnej ocenie podlega treść postanowienia wzorca, a nie sposób jego wykorzystania, czy jego powszechność w analogicznych wzorcach umowy. Istotą kontroli tego rodzaju jest eliminacja określonych postanowień wzorców z obrotu i dostarczenie przedsiębiorcom oraz konsumentom informacji jakiego rodzaju postanowienia wzorców są niepożądane w obrocie.

Zgodnie z przepisem art. 385 ind. 1 § 1 k.c., kryterium oceny decydującym o uznaniu klauzuli za niedozwoloną jest kształtowanie praw i obowiązków konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Klauzula dobrych obyczajów, do których odsyła coraz częściej ustawodawca, dokonując zmian w przepisach prawnych, podobnie jak klauzula zasad współżycia społecznego, nakazuje dokonać oceny w świetle norm pozaprawnych, przy czym chodzi o normy moralne i obyczajowe, powszechnie akceptowane albo znajdujące szczególne uznanie w określonej sferze działań, na przykład w obrocie profesjonalnym, w określonej branży, w stosunkach z konsumentem.

W stosunkach z konsumentami szczególne znaczenie mają te oceny zachowań podmiotów w świetle dobrych obyczajów, które odwołują się do takich wartości jak: szacunek wobec partnera, uczciwość, szczerowość, zaufanie, lojalność, rzetelność i fachowość. Im powinny odpowiadać zachowania stron stosunku, także w fazie przedumownej. Postanowienia umów, które kształtują prawa i obowiązki konsumenta, nie pozwalając na realizację tych wartości,

będą uznawane za sprzeczne z dobrymi obyczajami. Tak w szczególności kwalifikowane są wszelkie postanowienia, które zmierzają do naruszenia równorzędności stron stosunku, nierównomiernie rozkładając uprawnienia i obowiązki między partnerami umowy.

W wyroku z 13 lipca 2005 r. (I CK 832/04) Sąd Najwyższy stwierdził, że "działanie wbrew dobrym obyczajom" w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego wyraża się w tworzeniu przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową tego stosunku. Podobne stanowisko wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z 3 lutego 2006 r. (I CK 297/05) stwierdzając, że przepis art. 385 ind. 1 § 1 zd. 1 k.c. jest odpowiednikiem art. 3 ust. 1 dyrektywy nr 93/13/WE, stanowiącym, że klauzulę umowną, która nie została uzgodniona indywidualnie, należy uznać za niedozwoloną, jeżeli naruszając zasadę dobrej wiary, powoduje istotną i nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków kontraktowych na niekorzyść konsumenta, przy czym rzeczą sądu jest ocena, czy nierównowaga jest "istotna", czyli "rażąca" w rozumieniu odpowiedniego przepisu prawa polskiego.

Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, że analiza zakwestionowanego wzorca prowadzi do wniosku, że poprzez korzystanie z serwisu nawiązuje się między stronami umowa o świadczenie usług, z której treści nie wynika, by przyznawała korzystającemu inne prawa poza uzyskiwaniem informacji. W ocenie Sądu Apelacyjnego nawet taki cel umowy o świadczenie usług nie wyłącza możliwości uznania klauzul zwartych we wzorcu za niedozwolone. Podobnie nie stanowi o braku podstaw uznania takich klauzul za abuzywne, okoliczność, że korzystający z serwisu nie uiszcza żadnych opłat z tego tytułu. Serwis internetowy, którego dotyczy między innymi zakwestionowana klauzula nie jest reklamą produktu. Informacje zawarte w nim mają na celu przyciągnięcie jak największej liczby konsumentów do produktów firmy (...) poprzez podawanie informacji handlowych, o promocjach w salonach autoryzowanych dealerów marki (...), możliwość pobierania materiałów handlowych o konkretnych modelach samochodów tej marki, konfigurację hipotetycznego modelu pojazdu w dowolnej wersji z wybranym wyposażeniem, zamówienia informacji handlowej w postaci newslettera czy wyrażenia zgody na kontakt telefoniczny przez wybranego dealera celem ustalenia terminu jazdy próbnej. W tych okolicznościach zatem nie można zgodzić się z pozwaną oraz z argumentacją Sądu Okręgowego, że możliwość uzyskiwania takich informacji i materiałów nie może i nie powinno rodzić po stronie pozwanej jakiegokolwiek odpowiedzialności. Zachęcenie potencjalnych konsumentów do korzystania z produktów firmy przynosi firmie wymierne korzyści. Szczególnie istotna dla konsumenta będzie informacja handlowa. Zalety produktów marki (...), możliwość wyboru wyposażenia samochodu zachęcać mają konsumentów do odwiedzenia salonów sprzedaży i doprowadzają w efekcie do zawarcia umów. Zastrzeżenie pozwanej zawarte w „Warunkach korzystania”, że „w przypadku nieakceptowania w całości niniejszych Warunków należy natychmiast zaprzestać korzystania z niniejszej strony” przy braku zawartej w zakwestionowanej klauzuli jakiegokolwiek odpowiedzialności pozwanej w związku z wykorzystywaniem zamieszczonych przez pozwaną w serwisie informacji, odpowiedzialności jest zdaniem Sądu Apelacyjnego sprzeczne z dobrymi obyczajami w rozumieniu art. 385 ind. 1 § 1 k.c.

Dla uznania klauzuli za niedozwoloną, zgodnie z przepisem art. 385 ind. 1 § 1 k.c., poza kształtowaniem praw i obowiązków konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, musi ona rażąco naruszać jego interesy. Przyjmuje się, że postanowienia umowy rażąco naruszają interes konsumenta, jeżeli poważnie, znacząco odbiega od sprawiedliwego wyważenia praw i obowiązków stron. W wyroku z 13 lipca 2005 r. (I CK 832/04) Sąd Najwyższy stwierdził, że "rażące naruszenie interesów konsumenta" oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym. W stanie faktycznym przedmiotowej sprawy, w ocenie Sądu Apelacyjnego dochodzi do dysproporcji praw i obowiązków na niekorzyść konsumenta. Pozwana zamieszcza w serwisie informacje handlowe o swoich produktach mające zachęcić konsumenta do skorzystania z nich, dokonania wyboru odpowiedniego dla konsumenta produktu, nie ponosząc jakiegokolwiek odpowiedzialności za te informacje, jednocześnie zobowiązując do zaprzestania korzystania ze strony w przypadku nieakceptowania wszystkich warunków korzystania. W tym miejscu należy zwrócić uwagę na orzeczenie Sądu Okręgowego w Warszawie – sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów zapadłe w sprawie XVII AmC 1285/09, w którym uznano za niedozwolone postanowienie „(...) nie ponosi odpowiedzialności za jakiegokolwiek szkody poniesione przez Użytkownika bądź osoby trzecie w rezultacie korzystania z serwisu (...)”.

Mając powyższe okoliczności na uwadze, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku. O kosztach postępowania apelacyjnego stosownie do jego wyniku orzeczono na podstawie art. 108 §1 k.p.c. w zw. z art. 98 § 1 i 3 k.p.c.